

5 בינואר 2025

לכבוד:

יו"ר ועדת הכלכלה - ח"כ דוד ביטן

חברות וחברי ועדת הכלכלה

כנסת ישראל

התייחסות ראשונית לעניין הצעת חוק שיקום נרחב לחבל התקומה וקביעתו כאזור מיקוד לאומי, התשפ"ה-2024: כלכלה מכלילה

הצעת חוק שיקום נרחב לחבל התקומה וקביעתו כאזור מיקוד לאומי קובעת את תפקיד מנהלת תקומה ומגדירה את מטרותיה:

"שיקומו הנרחב של חבל התקומה ופיתוחו, בכל תחומי החיים, ובכלל זה חיזוק החוסן של תושביו, עידוד צמיחה בת קיימה, גידול דמוגרפי והקצאת משאבים הולמים להשגת מטרות אלה, כך שיהיה חבל ארץ משגשג, וזאת, בין השאר, באמצעות קביעת חבל התקומה כאזור מיקוד לאומי ועיגון סמכויותיה ותפקידיה של מינהלת תקומה".

בדברי ההסבר מוסבר כי משמעות צמיחה בת קיימה היא:

"שהפיתוח והצמיחה של החבל ייעשו מתוך תכנון ומחשבה על צורכי ההווה, לצד מבט עתידי על צורכי הדורות הבאים ושמירה על הימשכות הצמיחה והיכולת להבטיח כי יהיה ניתן לספק צרכים אלה בעתיד".

ההתייחסויות בחוק העוסקות **בצמיחה בת קיימה**, מציעות לדאוג לפיתוח מתוך חשיבה לטווח ארוך, השקעת משאבים וראייה כוללת של החבל, תושביו וצורכיהם.

אנו סבורים כי על המחוקק לפרט את כוונתו ולהבהיר כי על מנת שהחוק יהווה תשתית לצמיחה בת קיימה בחבל תקומה, מדידת הצמיחה תיעשה על-פי **הקריטריונים לצמיחה המכלילה** ולא על-פי הקריטריון הכמעט בלעדי הנהוג בישראל – עליית התמ"ג. לפיכך, אנו מציעים **לשנות** את הנחות היסוד והגדרות החוק על מנת שתהווה בסיס לפיתוח וצמיחה מכלילה שמשמעותה חלוקה הוגנת של פירות הצמיחה באופן שיוצר הזדמנויות לכל.

מדידת הצמיחה באופן זה תאפשר חיזוק של כלל תושבי חבל תקומה ושיקומו החברתי, הכלכלי והקהילתי של החבל. **אנו מבקשים לייצר מצב בו יותר אנשים מעורבים ביצירת הצמיחה ויותר אנשים נהנים מפירותיה.**

ההבדל במדידת צמיחה: תמ"ג מול צמיחה מכלילה

צמיחה כלכלית היא הגידול באפשרויות של משק לצריכה או לייצור מוצרים. נתוני הצמיחה הם יחסיים, כלומר, הם אינם מבטאים את גודל תפוקת המשק, אלא רק את השינוי החל בו.

במדינת ישראל נוטים למדוד צמיחה כלכלית על פי תמ"ג (תוצר מקומי גולמי) שהינו המדד המקובל לצמיחה כלכלית מזה עשרות שנים בעולם כולו. תמ"ג מוגדר כסך הסחורות והשירותים שיוצרו בתוך המדינה במהלך תקופה נתונה במונחים כספיים. כאשר התמ"ג עולה משמעות הדבר שהמשק גדל, וההנחה המקובלת היא, שאם המשק גדל משתפר מצבם של תושבי המדינה.

בשנים האחרונות הולכת ומתגבשת ההכרה בחסרונותיו של התמ"ג כמדד יחיד לצמיחה כלכלית, היות שהוא לוקה בחסרונות רבים: הוא אינו מביא בחשבון את אופי הצמיחה והפעילות הכלכלית היוצרת אותה, אינו משקף את מספר האנשים שהיו שותפים ביצירת התוצר, אינו משקף את אופן חלוקת ההכנסה (והעושר) במשק ואת השלכותיה של הצמיחה על אי-השוויון בחברה, אינו מודד את השפעתה של הפעילות הכלכלית על הסביבה, אינו מודד את השינוי באיכות החיים של התושבים ועוד.

לפיכך, התמ"ג מספק תמונה חלקית בלבד על הצמיחה והשפעתה על המשק בשל העובדה שהוא מודד "צמיחה עיוורת": צמיחה שאיננה משקללת נתונים כלכליים-חברתיים פרט לתמ"ג, כגון התחלקות התוצר, רמת אי-השוויון בהזדמנויות ובהכנסות ופערי נגישות בין המרכז לפריפריה בדיור, בשירותי בריאות, בהשכלה ובתעסוקה.

לעומת התמ"ג, המהווה קריטריון יחיד, צמיחה מכלילה הנשענת על ה'מדד לפיתוח מכליל' שפותח על ידי הפורום הכלכלי העולמי, בוחנת את צמיחת המשק והכלכלה על סמך **12 קריטריונים** שונים המאוגדים בשלושה אשכולות:

צמיחה ופיתוח: 1. תמ"ג לנפש; 2. פריון העבודה; 3. תעסוקה; 4. תוחלת חיים.

הכלה כלכלית: 5. הכנסה חציונית למשק בית; 6. מדד ג'יני לעושר; 7. מדד ג'יני להכנסות; 8. שיעור העוני.

שוויון בין-דורי וקיימות: 9. שיעור החיסכון; 10. יחס תלות; 11. חוב ציבורי; 12. זיהום פחמן דו-חמצני

מדידה זו מאפשרת לבחון את הפעילות הכלכלית בצורה מכלילה החותרת לפיתוח כלכלי שוויוני ואיכותי יותר, שיחזק את כל יישובי ותושבי החבל באופן, תוך פיתוח כלל האוכלוסיות, בהתאם לצרכים השונים, צמצום עוני והתמודדות עם אתגרים כלכליים ארוכי שנים, שיצרו פערים גדולים בין תושבי הנגב לשאר הארץ.

לפיכך ועל-מנת לענות על מטרות החוק אנו מציעים לקבוע בחוק כי צמיחה בת קיימה תימדד על פי קריטריונים של צמיחה מכלילה, כך שזו האחרונה תהווה מונח יסודי בגיבוש מדיניות שיקום והפיתוח המתוכננת לשיקום חבל תקומה.

בכך אנו סבורים תפעל מנהלת תקומה על-פי קריטריונים מדויקים יותר ושהולמים את אתגר השיקום והצמיחה ותסייע רבות לחיזוק חבל תקומה, תושביו, קהילותיו ויישוביו.

בברכה,

עו"ד בועז גור

מנהל המחלקה הציבורית

פורום ארלוזורוב

שר במשרד האוצר – חה"כ זאב אלקין

מנכ"ל משרד ראש הממשלה ומ"מ ראש מנהלת תקומה – יוסי שלי